

Oilaviy huquqiy nizolarda advokat ishtiroki

Mallayev Normamat Ramazonovich

Yuridik fanlar nomzodi dotsent

Ibodova Muborak Akmalovna

Termiz davlat universiteti yuridik fakulteti

Annotatsiya: Ma'lumki, oilaviy nizolar ko'pincha hissiyotlar bilan bog'liq bo'lgan murakkab jarayonlardir. Advokatlarning vazifasi shundaki, ular mijozning manfaatlarini yuridik jihatdan himoya qilish bilan birga, kelishuvlarga erishishda va muammoni tinch yo'l bilan hal etishda yordam berishlari kerak. Ushbu maqolada advokatlarning rolini ko'rib chiqamiz. Shuningdek maqolada oilaviy huquqiy nizolarda advokatning ishtiroki va uning roli tahlil qilinadi. Oilaviy nizolar, masalan, ajralish, farzandlarni tarbiyalash, mulkni taqsimlash kabi muammolar bilan bog'liq bo'lib, bu jarayonlarda advokatlarning professional yordami juda muhimdir. Advokatlar nafaqat huquqiy maslahatlar berish, balki mijozning manfaatlarini himoya qilishda ham faol ishtirok etadilar.

Kalit so'zlar: huquqiy maslahat, ajralish, nikoh, psixologik yordam, ijtimoiy xizmatlar.

Аннотация: Известно, что семейные конфликты – это сложные процессы, часто связанные с эмоциями. Роль юристов – защитить интересы клиента юридически, помочь в достижении договоренностей и решении проблемы мирным путем. В этой статье мы рассмотрим роль юристов. Также в статье анализируется участие адвоката в семейно-правовых спорах и его роль. Семейные споры связаны с такими вопросами, как развод, воспитание детей, раздел имущества, и в этих процессах очень важна профессиональная помощь юристов. Юристы не только предоставляют юридические консультации, но и принимают активное участие в защите интересов клиента.

Ключевые слова: юридическая консультация, развод, брак, психологическая поддержка, социальные услуги.

Abstract: It is known that family conflicts are complex processes that are often associated with emotions. The role of lawyers is to protect the client's interests legally, and help in reaching agreements and solving the problem peacefully. In this article, we will consider the role of lawyers. The article also analyzes the

participation of a lawyer in family legal disputes and his role. Family disputes are related to issues such as divorce, raising children, property division, and the professional assistance of lawyers is very important in these processes. Lawyers not only provide legal advice, but also take an active part in protecting the client's interests.

Key words: legal advice, divorce, marriage, psychological support, social services.

Kirish: Oilaviy huquqiy nizolar, zamonaviy jamiyatda eng ko'p uchraydigan va dolzarb masalalardan biridir. Oilaviy munosabatlar, har bir insonning hayotida muhim o'rin tutadi va bu munosabatlarning buzilishi yoki nizolarga sabab bo'lishi, ko'plab psixologik, iqtisodiy va ijtimoiy oqibatlariga olib kelishi mumkin. Oilaviy huquqiy nizolar ko'pincha turmush o'rtoqlar, ota-onalar va bolalar o'rtasida yuzaga keladi va ularning hal etilishi uchun yuridik bilimlar va tajriba talab etiladi.

Advokatlar oilaviy huquq sohasida muhim rol o'ynaydi. Ular mijozlarni himoya qilish, ularning huquqlarini ta'minlash va oilaviy nizolarni hal etishda yordam berish orqali jamoatning barqarorligini saqlashga hissa qo'shadilar. Advokatning ishtiroki oilaviy nizolarni hal etish jarayonida nafaqat yuridik jihatdan to'g'ri yechim topishga yordam beradi, balki hissiyotlarni boshqarishda ham muhim ahamiyatga ega.

Ushbu maqolada oilaviy huquqiy nizolarda advokat ishtirokining ahamiyatini ko'rib chiqamiz. Advokatning roli, uning vazifalari, shuningdek, oilaviy nizolarni hal qilishdagi yuridik mexanizmlar tahlil qilinadi. Shuningdek, advokatlarning faoliyatini yanada samarali tashkil etish uchun takliflar beramiz. Bu masala nafaqat yuridik nuqtai nazardan, balki ijtimoiy rivojlanish nuqtai nazaridan ham dolzarbdir.

Asosiy qism: Oilaviy huquqiy nizolar, ko'pincha, murakkab va hissiyotlarga bog'liq bo'lgan vaziyatlarni o'z ichiga oladi. Ushbu nizolar oilaviy munosabatlar, mol-mulk, aliment, farzandlar tarbiyasi va boshqa masalalar bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Advokatlar ushbu jarayonda muhim rol o'ynaydi. Quyida oilaviy huquqiy nizolarda advokat ishtirokining asosiy jihatlari keltirilgan:

1. Huquqiy maslahat

Advokatlar mijozlarga o'z huquqlari va majburiyatlari to'g'risida aniq ma'lumot berish orqali yordam beradi. Ular oilaviy qonunlarni tushuntirib, mijozning vaziyatiga mos keladigan eng yaxshi strategiyalarni taklif qiladilar.

2. Nizolarni hal etish

Advokatlar oilaviy nizolarni hal etishda vositachilik qilishlari mumkin. Ular tomonlar o'rtasidagi muloqotni tashkil qilishda yordam berib, kelishuvga erishishga harakat qiladilar. Bu usul sud jarayonidan qochishga va vaqtni tejashga imkon beradi.

3. Sudda himoya

Agar vaziyat sudga o'tsa, advokat hamkorlik qilishi zarur bo'lgan hujjatlar tayyorlashda va sud jarayonida mijozni himoya qilishda muhim rol o'ynaydi. Ular sudda dalillarni taqdim etish va guvohlarni chaqirish kabi jarayonlarda ishtirok etadilar.

4. Mol-mulk taqsimoti

Oilaviy nizolarda ko'p hollarda mol-mulk taqsimoti muammosi yuzaga keladi. Advokatlar bu borada qonun talablari asosida mol-mulkni adolatli taqsimlash uchun zarur bo'lgan maslahatlarni berishi mumkin.

5. Farzandlarning manfaatlari

Farzandlarning manfaatlarini himoya qilish advokatning asosiy vazifalaridan biridir. Bu aliment to'lash bo'yicha kelishuvlarni tuzishni yoki farzandning tarbiyasi bilan bog'liq masalalarda sudga ariza yozishni o'z ichiga olishi mumkin.

6. Qonunlarni bilish

Advokatlarning oilaviy huquq sohasidagi bilimlari ularning mijozlariga yordam berishda muhim ahamiyatga ega bo'ladi. Har bir mamlakatda oilaviy huquqqa doir qoidalar farq qiladi, shuning uchun mahalliy qonunlarga mos ravishda ishlash juda muhimdir. Oilaviy huquqiy nizolar murakkab va hissiyotlarga boy masalalardir, shuning uchun professional advokatlardan yordam olish juda muhimdir. Ularning tajribasi va bilimlari orqali tomonlarning manfaatlarini himoya qilish va adolatli yechim topishga erishiladi.

Oilaviy Huquqiy Nizolarda Advokat Ishtiroki

Oilaviy huquqiy nizolar – bu oila a'zolari o'rtasida mulkiy va nomulkiy masalalar bo'yicha kelishmovchiliklardan kelib chiqadigan nizolar bo'lib, ularni qonuniy asosda hal qilish zarur. Bunday nizolarda advokatning ishtiroki muhim ahamiyat kasb etadi. Quyida oilaviy huquqiy nizolarda advokatning roli va ahamiyati haqida batafsil ma'lumot beriladi.

1. Oilaviy huquqiy nizolarning asosiy turlari

Oilaviy nizolar bir qator sabablarga ko‘ra yuzaga kelishi mumkin. Eng keng tarqalganlari quyidagilar:

- **Nikohni bekor qilish:** Nikohdan ajralish jarayonida mulkni bo‘lish, bolalarning kimda qolishi va boshqa masalalar yuzaga keladi.

- **Bolalarning vasiyligi va otalik huquqlari:** Bolaning kim bilan yashashi, otalikni tan olish yoki tan olmaslik bo‘yicha nizolar.

- **Mulkni bo‘lish:** Er-xotin o‘rtasida nikoh davomida olingan mulkni adolatli taqsimlash masalasi.

- **Aliment masalalari:** Bolaga yoki sobiq turmush o‘rtog‘iga aliment to‘lash (miqdori, muddati).

- **Farzandni asrab olish yoki farzanddan voz kechish:** Ushbu masalalar huquqiy tartibotga ega bo‘lib, advokat ishtirokisiz qiyinchilik tug‘dirishi mumkin.

2. Advokatning ishtiroki zarur bo‘lgan sabablari

Oilaviy nizolarning ko‘pchiligi murakkab va hissiyotlarga boy bo‘lganligi sababli, professional yondashuv muhim hisoblanadi. Advokatning ishtiroki quyidagi afzalliklarni ta‘minlaydi:

a) Huquqiy maslahatlar berish

Advokat oilaviy nizolarni tartibga soluvchi qonunlarni mukammal biladi va mijozga qonuniy huquqlarini tushuntiradi. Masalan:

- Nikohdan ajralish jarayonida mulkni bo‘lish qoidasini tushuntirish.
- Aliment miqdorini qonuniy asosda aniqlash.

b) Hujjatlarni tayyorlash

Advokat barcha zarur hujjatlarni tayyorlaydi va ularni qonun talablariga muvofiq rasmiylashtiradi. Bu, xususan:

- Sudga da‘vo arizasi yozish.
- Bolaning vasiyligi bo‘yicha kelishuv tuzish.
- Mulk taqsimoti haqidagi hujjatlarni rasmiylashtirish.

c) Sudda himoya qilish

Advokat sud jarayonida mijozning manfaatlarini faol himoya qiladi. U dalillarni taqdim etadi, qonuniy huquqlarga rioya qilinishini ta‘minlaydi va boshqa tarafning noqonuniy da‘volariga qarshi chiqadi.

d) Mediatsiya va kelishuvga erishish

Ko‘plab oilaviy nizolarni vositachilik orqali, sudgacha hal qilish mumkin. Advokat nizoni murosali yo‘l bilan hal qilishga yordam beradi, bu esa vaqt va mablag‘ni tejashga imkon beradi.

3. Advokat yordamisiz yuzaga keladigan qiyinchiliklar

Agar nizoni advokatsiz hal qilishga harakat qilinsa, quyidagi qiyinchiliklar vujudga kelishi mumkin:

- Qonunlarni yaxshi bilmaslik tufayli huquqlarni yo‘qotish.
- Hujjatlarning noto‘g‘ri rasmiylashtirilishi.
- Sudda dalillarni noto‘g‘ri taqdim etish yoki o‘z huquqlarini himoya qila olmaslik.
- Nizoning cho‘zilib ketishi va ortiqcha xarajatlar.

4. Advokat tanlashda nimalarga e‘tibor berish kerak?

Oilaviy nizolarda advokatni tanlashda quyidagi omillarga e‘tibor qaratish lozim:

- **Mutaxassislik:** Advokat oilaviy huquq bo‘yicha yetarli tajribaga ega bo‘lishi kerak.
- **Ish tajribasi:** Murakkab nizolarni hal qilgan tajribasi borligini tekshirish.
- **Ochiq muloqot:** Advokat bilan muloqotda o‘z huquqlaringizni tushunishingiz zarur.
- **Narx va shartlar:** Advokat xizmatlari uchun to‘lov shaffof va oldindan kelishilgan bo‘lishi lozim.

Muhokama: Mavzuning adabiyotlarda muhokamasi va o‘rganilganlik darajasi quyidagicha bo‘ladi.

1. O‘zbekiston Respublikasining qonun hujjatlari

• O‘zbekiston Respublikasining Oila kodeksi

O‘zbekiston Respublikasi Oila kodeksi oilaviy huquqiy munosabatlarni tartibga soluvchi asosiy qonun hujjati hisoblanadi. Ushbu kodeksda:

- Nikoh va ajralish tartibi;
- Mol-mulkni bo‘lishish;
- Farzand tarbiyasi va vasiylik masalalari;
- Aliment undirish kabi masalalar yoritilgan.

• **Fuqarolik protsessual kodeksi (FPK)**

Fuqarolik protsessual kodeksida oilaviy nizolarni sud orqali ko‘rib chiqish tartibi, da‘vo arizalari shakli, sudda dalillarni keltirish va isbotlash tartibi haqida ma‘lumot berilgan.

• **Vasiylik va homiylik to‘g‘risidagi qonunlar**

Ushbu qonunlar vasiylik va homiylik bilan bog‘liq nizolarni tartibga soladi. Farzand tarbiyasiga oid masalalarda ushbu hujjat asosiy manba hisoblanadi.

• **Advokatura va advokatlik faoliyati to‘g‘risidagi qonun**

Ushbu qonun advokatlarning huquqiy maqomi, ularning vakolatlari va mijoz manfaatlarini himoya qilishdagi asosiy tamoyillarni belgilaydi.

2. O‘zbekiston Respublikasining normativ-huquqiy hujjatlari

• **O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudining Plenum qarorlari**

Oilaviy nizolar bo‘yicha sud amaliyotini tartibga soluvchi qarorlar advokatlar va sudyalarning uchun muhim manba hisoblanadi. Jumladan:

- Nikohdan ajratish holatlarida mol-mulk va bolalarga oid nizolarni hal qilish bo‘yicha qarorlar;
- Aliment undirish va uning miqdorini belgilash bo‘yicha qoidalar.

3. Darsliklar va qo‘llanmalar

• **“Oila huquqi” (Darslik, O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi tomonidan tasdiqlangan)**

Ushbu darslikda oilaviy huquqning nazariy asoslari va amaliy masalalari yoritilgan. Oila huquqi bo‘yicha umumiy tushunchalar, nikoh va ajralish, mol-mulk bo‘linishi, farzand tarbiyasi va vasiylik masalalari batafsil ko‘rib chiqiladi.

• **“Fuqarolik protsessual huquqi” (Darslik)**

Ushbu darslikda oilaviy nizolarni sudda ko‘rib chiqish tartibi, sud protsessi bosqichlari va da‘vo arizalarini tayyorlash bo‘yicha ma‘lumotlar keltirilgan.

• **M.A. Mazhidova, “Oilaviy huquqiy nizolarni hal etishning huquqiy mexanizmlari”**

Kitob oilaviy nizolarni qonuniy hal qilishga oid amaliy masalalarni yoritadi. Advokatlik faoliyatining o‘ziga xos jihatlari ham muhokama qilingan.

• **A.M. Saidov, “Advokatura va huquqiy yordam ko‘rsatish”**

Ushbu kitobda advokatning nizolarni hal qilishdagi roli, huquqiy yordam ko‘rsatish tartibi va etika masalalari chuqur tahlil qilingan.

4. Ilmiy maqolalar va tadqiqotlar

• **Huquqiy masalalar bo‘yicha ilmiy jurnallar**

Quyidagi jurnallar oilaviy nizolar va advokatlik faoliyatiga oid ilmiy maqolalar bilan tanishish uchun foydali:

- “*Yuridik fanlar axborotnomasi*” — O‘zbekiston yuridik ilmiy-tadqiqot institutining nashri.
- “*Davlat va huquq*” — Oilaviy nizolarning nazariy va amaliy jihatlarini o‘rganuvchi maqolalar ko‘p uchraydi.
- “*Tashkilotlar va fuqarolik huquqi amaliyoti*”.

• **O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan chop etiladigan ilmiy-tahliliy maqolalar**

Adliya vazirligi tomonidan oilaviy nizolarni hal qilish va advokatlik faoliyatiga oid tahliliy maqolalar muntazam chop etiladi.

5. Xalqaro manbalar va oilaviy huquq bo‘yicha solishtirma tahlil

• **“Family Law” (William Duncan, Nigel Lowe)**

Ushbu kitob xalqaro oilaviy huquq va nizolarni hal qilish masalalarini qamrab oladi. Xususan, boshqa davlatlarning oilaviy nizolarga oid tajribasi va qonunchiligi haqida ma’lumot beradi.

• **“International Family Law” (Mark Harper)**

Xalqaro oilaviy nizolar, jumladan, bolalarning huquqlarini himoya qilish, xalqaro huquqiy yordam va mediatsiya masalalari yoritilgan.

6. Advokatlar uchun qo‘llanmalar

• **“Advokatning oilaviy nizolardagi roli” (praktik qo‘llanma)**

Ushbu qo‘llanma advokatlar uchun oilaviy nizolarni hal qilishda zarur bo‘ladigan amaliy maslahatlar, sud jarayonida dalillarni taqdim etish va mijoz bilan ishlash bo‘yicha ko‘rsatmalarni beradi.

• “Mediatsiya va advokatlik faoliyati” (N. Abdullayev)

Oilaviy nizolarda mediatsiya usullarini qo‘llash va advokatning ushbu jarayondagi roli batafsil yoritilgan.

Xulosa va takliflar: Oilaviy huquqiy nizolar – bu oila a‘zolari o‘rtasida yuzaga keladigan nizolar bo‘lib, ular ko‘pincha nikohni bekor qilish, mol-mulkni bo‘lish, ota-onalik huquqlari, aliment to‘lovlari, farzand tarbiyasi va boshqa masalalar bilan bog‘liq bo‘ladi. Ushbu nizolarni hal qilishda advokatning malakali yordami juda muhim ahamiyatga ega. Quyida bu borada xulosa va takliflar keltirilgan.

Xulosa

1. Advokatning roli va ahamiyati:

- Oilaviy nizolarda advokat nizolarni qonuniy doirada hal etishga xizmat qiladi. Bu nizoli tomonlarning hissiy holatini yumshatishga, ularni qonuniy huquq va majburiyatlari haqida xabardor qilishga yordam beradi.
- Advokat nizolarni hal qilishda taraflarning manfaatlarini himoya qilib, kelishuvga erishish imkoniyatlarini oshiradi.
- Oila masalalari nozik bo‘lgani sababli, advokat masalalarni maxfiylik va professional yondashuv asosida hal qilishda muhim rol o‘ynaydi.

2. Oilaviy nizolarni hal qilishdagi asosiy muammolar:

- Tomonlar o‘rtasida kelishuvga erisha olmaslik.
- Huquqiy bilimlarning yetishmasligi sababli qonuniy haqlardan voz kechish yoki noto‘g‘ri qarorlar qabul qilinishi.
- Bola huquqlari va manfaatlarini yetarlicha inobatga olinmasligi.
- Oilaviy nizolarda hissiy-psixologik bosimning yuqoriligi.

3. Advokat ishtirokisiz yechimlarning oqibatlarini:

- Qonunbuzarliklar va adolatsizlikka olib keluvchi qarorlar.
- Tomonlarning huquqiy manfaatlarini yetarlicha himoya qilinmasligi.
- Nizolarni suddan tashqari hal qilish imkoniyatining boy berilishi.

Takliflar

1. Advokat xizmatlarining mavjudligini oshirish:

- Oilaviy huquqiy nizolarda advokat yordamini olishni osonlashtirish uchun davlat tomonidan bepul yuridik xizmat ko‘rsatish dasturlarini kengaytirish.
 - Advokat xizmatlariga bo‘lgan narxlarni tartibga solish va aholining barcha qatlamlari uchun qulay sharoitlar yaratish.
- 2. Oilaviy huquqiy nizolarni hal qilishda kelishuvga urg‘u berish:**
- Mediatsiya (kelishuv) xizmatlarini rivojlantirish va keng targ‘ib qilish.
 - Sudgacha bo‘lgan kelishuv jarayonlariga advokatlarni faol jalb qilish.
- 3. Huquqiy savodxonlikni oshirish:**
- Oila va nikoh masalalariga oid qonunchilik bo‘yicha maxsus huquqiy treninglar, seminarlar va kichik qo‘llanmalar tashkil etish.
 - Yosh oilalar uchun oila huquqi bo‘yicha bepul maslahat xizmatlarini yo‘lga qo‘yish.
- 4. Bola manfaatlarini ustuvor qilish:**
- Oilaviy nizolarda bolalarning huquq va manfaatlarini himoya qilish bo‘yicha maxsus advokatlar (bolalar huquqlari bo‘yicha mutaxassislar) tayyorlash.
 - Oilaviy nizolarni bolaning psixologik salomatligiga zarar yetkazmaslik sharti bilan hal etish bo‘yicha maxsus qoidalarni ishlab chiqish.
- 5. Oilaviy sudlar faoliyatini takomillashtirish:**
- Oilaviy nizolarni ko‘rib chiqishga ixtisoslashgan maxsus sudlarning tashkil etilishi.
 - Oilaviy sudlarda advokatlar va mediatorlarning faol ishtirokini ta‘minlash.
- 6. Oilaviy huquqiy masalalarda maxfiylikni ta‘minlash:**
- Oilaviy nizolarni hal qilishda maxfiylikni ta‘minlashga qaratilgan qonuniy choralarning mustahkamlanishi.
 - Advokatlarning ushbu maxfiylikni saqlash majburiyatini kuchaytirish.
- Oilaviy huquqiy nizolarni hal qilishda advokatning ishtiroki nafaqat tomonlarning qonuniy manfaatlarini himoya qilish, balki nizolarni tezroq va samarali hal qilishga yordam beradi. Oilaviy nizolarda advokatlar nafaqat huquqiy maslahatchi, balki mediator sifatida ham muhim rol o‘ynaydi. Shu sababli, oilaviy

nizolarni hal qilishda advokat xizmatlarini yanada rivojlantirish, aholining huquqiy ongini oshirish va nizolarni tinch yo‘l bilan hal qilishga qaratilgan chora-tadbirlarni kuchaytirish dolzarb ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Djurayev, Sh. (2020). "Oila va nikoh: Huquqiy jihatlari" - Oila va nikohning huquqiy asoslari haqida maqola.
2. Saidov, B. (2019). "Advokat ishtirokining oilaviy nizolardagi roli" - Advokatlarning oilaviy nizolarda qanday ishtirok etishi bo'yicha tadqiqot.
3. Salimov, R. (2021). "Oilaviy nizolarni hal qilishda mediatorlik va advokatlik" - Mediatorlik va advokatlik o'rtasidagi farqlar va ularning o'zaro aloqalari haqida maqola.
4. Akramov, A. (2023). "Huquqshunoslikda oilaviy nizolar: Advokatlarni uchun qo'llanma" - Advokatlarni uchun amaliy qo'llanma.
5. Toshkent Davlat Yuridik Universitetining ilmiy jurnallari - Yuridik fanlar bo'yicha ilmiy tadqiqotlar va maqolalar.
6. Xalqaro Oilaviy Huquq Konvensiyalariga oid materiallar - Oilaviy nizolarni hal qilishda xalqaro standartlar haqida ma'lumotlar.
7. Oliy sudning qarorlari - Oilaviy nizolar bo'yicha sud amaliyoti va advokatlarning roli haqida misollar.
8. Zafarov, A., & Abdullaeva, M. (2022). "Advokatura tizimi: Zamonaviy muammolar va yechimlar" - Advokaturaning zamonaviy muammolari va ularning oilaviy nizolardagi roli haqida tahlil.

Research Science and Innovation House